

Tilburg University

Het Poolse succesverhaal

Eijffinger, S.C.W.

Published in:
Brabants Dagblad

Publication date:
2005

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Eijffinger, S. C. W. (2005). Het Poolse succesverhaal. *Brabants Dagblad*, 15-15.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Bericht uit Polen

Tijdens de krokusvakantie was ik een aantal dagen voor het werk in de Poolse hoofdstad Warschau. Op uitnodiging van president Balcerowicz van de Nationale Bank van Polen (NBP) heb ik daar een reeks lezingen over de transparantie van centrale banken gegeven. Daarnaast heb ik een wetenschappelijke conferentie over dit onderwerp voorbereid. Balcerowicz is een zeer indrukwekkende man, en een begrip zowel in als buiten Polen. Zijn carrière is een regelrechte successtory. In de lente van 1989 – toen Polen in de nadagen van het communistische regime was – schreef Balcerowicz als hoogleraar economie een fundamenteel hervormingsplan voor de Poolse economie. Dat plan omvatte een complete liberalisering en privatisering van de economie, alsmede het invoeren van de volledige convertibiliteit (omwisselbaarheid) van de Poolse zloty. Hij kon toen nog niet vermoeden dat hij als vice-premier en minister van Financiën een paar maanden later verantwoordelijk zou zijn voor de uitvoering van wat het Balcerowicz-plan is gaan heten. De economische situatie in Polen was in 1989 bijna wanhopig: een sterk dalende productie, hyperinflatie, een hoge buitenlandse schuld en een uitgeputte deviezenreserve. Balcerowicz koos niet voor de weg van geleidelijke aanpassingen, zoals in veel andere voormalige Oostbloklanden, maar voor radicale hervormingen ('cold turkey'). Een dergelijke aanpak is politiek natuurlijk zeer riskant. Op mijn vraag waarom hij toentertijd voor deze 'cold turkey' benadering had gekozen, antwoordde Balcerowicz dat Polen destijds geen andere keuze had. Bovendien was de Poolse bevolking toen ontvankelijk voor ingrijpende institutionele veranderingen. Nu, ruim vijftien jaar later, zijn de verschillen tussen de voormalige Oostbloklanden opmerkelijk. Het bruto binnenlands product (bbp) is tussen 1989 en 2002 in Polen met 30 procent gestegen, veel meer dan in Hongarije (12 procent) en in Slowakije (11 procent). In Rusland en de Oekraïne is het bbp in diezelfde periode zelfs gedaald met 35 procenten 54 procent, respectievelijk. De arbeidsproductiviteit nam in Polen in deze periode toe met 137 procent, en in Hongarije zelfs met 150 procent. In Rusland en in de Oekraïne steeg deze slechts in bescheiden mate, namelijk met 25 procent en 12 procent, respectievelijk. Wat verklaart de verschillen in de groei van het bbp en de groei van de arbeidsproductiviteit tussen Polen en Hongarije enerzijds, en Rusland en de Oekraïne anderzijds? Deze verschillen zijn natuurlijk toe te schrijven aan de institutionele hervormingen en het macro-economische stabilisatiebeleid in de beide eerstgenoemde landen. De prijs voor deze hervormingen was natuurlijk wel een grotere inkomensongelijkheid. Deze is echter ook in beide laatstgenoemde landen toegenomen, hoewel die tot nu toe niet hebben gekozen voor radicale aanpassingen van hun economie. Hoe hebben de opeenvolgende Poolse regeringen zo'n pijnlijk en langdurig aanpassingsproces aan hun bevolking kunnen verkopen? Ik denk dat het uiteindelijke perspectief van de toetreding van Polen tot de Europese Unie (EU) hierbij doorslaggevend is geweest. De bevolking in de nieuwe EU-lidstaten beseft terdege dat er destijds – 'coming in from the cold' – geen alternatief voor de institutionele hervormingen bestond. Dat besef is nu, getuige de uitslag van de recente presidentsverkiezingen, ook bij de Oekraïense bevolking doorgedrongen. Ik vrees dat de Russen nog wat langer moeten wachten. Als de bevolking rijp is voor ingrijpende veranderingen, hangt het vanzelfsprekend van het politieke leiderschap af, of deze ook daadwerkelijk worden doorgevoerd. Dat vereist politieke moed, hetgeen in het 'oude' Europa een schaars goed is. In die zin kan het 'oude' Europa een voorbeeld nemen aan

het 'nieuwe' Europa. De structurele hervormingen in grote EU-landen als Duitsland, Frankrijk en Italië zijn wellicht van een andere orde dan in het Polen van vijftien jaar geleden, maar minstens zo urgent. Wat dat betreft kunnen bondskanselier Schröder, president Chirac en premier Berlusconi een voorbeeld nemen aan politieke leiders als Balcerowicz, die immers voor veel hetere vuren stonden. Het wachten is op meer politiek leiderschap in het 'oude' Europa.

Sylvester Eijffinger is hoogleraar Financiële Economie aan de Universiteit van Tilburg.